

Незважаючи на відмінності між торговельними документами, обумовлені галузевою специфікою, робота з класифікації визначається знаходженням точок дотику, що забезпечить ефективне використання різних документів у межах певної установи, галузі чи економіки країни в цілому. Перспективним напрямом розроблення теми є подальший аналіз теорії та практики класифікації торговельної документації системи управління якістю промислового підприємства.

Список використаних джерел

1. *Швецова-Водка Г. М.* Типологія документа : навч. посіб. для студ. ін-тів культури / Г.М. Швецова-Водка; Рівн. держ. ін-т культури. – К.: Кн. палата України, 1998. – 80 с.
2. *Швецова-Водка Г. М.* Типологія книги : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів культури і мистецтв / Г. М. Швецова-Водка; Рівнен. держ. ін-т культури. – К.: Кн. палата України, 1999. – 68 с.
3. *Кулешов С. Г.* Документознавство: Історія. Теоретичні основи / С. Г. Кулешов. – К., 2000. –126 с.
4. *Кушнарєнко Н.Н.* Документоведение : учеб. / Н.Н. Кушнарєнко. – 7-е изд., стер. – К. : Знання, 2006. – 459 с.
5. *Державний класифікатор управлінської документації.* ДК 010-98 / упор. С. М. Бугай. - Вид. офіц. - К. : Держстандарт України, 1999. – 53 с.

Проанализированы основные проблемные вопросы классификации торговой документация, предложены рекомендации из данного направления научных исследований.

Ключевые слова: торговая документация, классификация, типологизация, составляющие документа.

The basic problem questions of classification of trade documentation are analysed, offered recommendations from this direction of scientific researches.

Keywords: trade documentation, classification, tipoliqaxacia, compound document.

УДК 001.8/004.91

**Т.Ф. Коляда-Березовська,
М.С. Гончарук, Н.О. Подмазко**

ДОКУМЕНТНО-АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В АЛГОРИТМІЧНОМУ АСПЕКТІ

Викладено позицію авторів щодо розв'язання проблеми формування аналітичної компетенції в процесі підготовки документознавців, особливу увагу приділено таким поняттям, як алгоритм, конвергентність, дивергентність, кліаративність інформації, алгоритми прогнозування та

підкреслено значення алгоритмічних моделей для соціокомунікаційного аналізу.

Ключові слова: документно-аналітична діяльність, алгоритм, конвергентність, дивергентність, кліаративність інформації, алгоритми прогнозування.

Грунтовний аналіз невирішених проблем, що стоять перед освітою в глобальному світовому масштабі, вперше дав Ф.Г. Кумбс. Автор вказував, зокрема, що залежно від умов, які склалися в різних країнах, криза проявляється у різних формах, але її внутрішні пружини однакові для всіх країн [1]. Прискорене й дедалі менш контрольоване суспільними інститутами виробництво інформації, наростання кризи керування інформаційними ресурсами та її певне розв'язання на шляхах комп'ютеризації інформаційних процесів привернуло особливу увагу саме до проблеми організації ефективної циркуляції інформації, розвитку комунікативної сфери життя суспільства [2;42]. За таких умов сучасна система освіти, зорієнтована на нові освітні результати, передбачає необхідність розробки технології формування особистості, що здатна вирішувати значні пізнавально-практичні завдання, усвідомлюючи при цьому необхідність навчання протягом усього життя. Тому, на думку багатьох науковців-освітян [2,3,5,6], загальною тенденцією вищої освіти сьогодні стає орієнтація на “розвиток особистості, її творчих здібностей, введення гнучких та проектних форм навчання, збільшення долі в обсязі годин на індивідуальні форми підготовки, забезпечення індивідуальних траєкторій навчання студентів” [3; 2] для підготовки професіоналів, здатних поряд зі стандартними схемами реалізувати у своїй діловій практиці творчі стратегії, вміло використовувати техніки професіонально-ділового спілкування, володіти методами ефективного пошуку та прийняття рішень.

Розробка вищеозначеної технології стає особливо *актуальною* на тлі інтенсифікації розвитку індустрії інформаційних та телекомунікаційних послуг, що продукує поширення комп'ютерно-опосередкованих освітніх механізмів і засобів, зокрема, *ноон-технології* — технології створення інформації у вигляді, що відповідає психофізіології людини (з використанням результатів, отриманих у нооніці), для реалізації оптимізованих інформаційно-обмінних процесів у системі “людина — інформація” при створенні, зберіганні, передачі, використанні повідомлень” (ГОСТ 43.0.2 —2006 Приложение А, пункт А2). Перспективи розробки такої освітньої технології уможвлює розвиток конвергентних мереж обміну інформацією, розуміння сутності яких потребує врахування такого детермінуючого поняття, як *кліаративність інформації*. Кліаративність визначається за стандартом так: здатність до зрозумілого сприйняття,

переробки й усвідомленого засвоєння інформації; при цьому кліаративність інформації під час її розробки визначається залежно від рівня підготовленості користувачів цієї інформації.

В контексті викладеного вище особливої ваги набує *проблема* формування аналітичної компетенції в процесі документознавчої підготовки, коли, на нашу думку, першочерговість має надаватися таким поняттям, як *алгоритм* і *конвергентність/дивергентність*. У роботах Дж. Гілфорда знаходимо визначення: *конвергентне мислення* (від лат. *convergere* – сходитися < сходження) ґрунтується на стратегії точного використання засвоєних алгоритмів рішення певного завдання, тобто дотримання інструкції з послідовності та змісту елементарних операцій щодо вирішення цього завдання; що ж до дивергентності, то її визначено як різновекторний тип мислення, який припускає варіювання шляхів вирішення проблеми, що призводить до несподіваних результатів та висновків [4;267]. Тому для сучасної парадигми освіти ХХІ століття, місією якої є забезпечення сталого розвитку суспільства і особистості, основними рисами стають випереджувальний характер, гуманізація, безперервність, розвиваюче, соціально відповідальне, особистісно-орієнтоване навчання, що призводить до рівня розуміння тими, хто навчається, саморозвиток і самореалізація на базі широкого, фундаментального, відкритого багатоваріантного навчання, в якому пріоритет надається творчості та інноваціям [3]. Саме такий орієнтир обраний нами для підготовки магістрів за напрямом 8.020105 – «Документознавство та інформаційна діяльність» у межах викладання курсу „Алгоритми прогнозування розвитку соціокомунікаційних процесів”, що має за мету надання студентам необхідних теоретичних знань про сутність документно-аналітичних та інформаційно-комунікаційних технологій у алгоритмічному аспекті. Курс має сприяти підготовці майбутніх документних аналітиків до здійснення інформаційного моделювання, яке є послідовністю таких основних етапів, як постановка завдання, вибір/побудова моделі, її дослідження, екстраполяція знання з моделі на оригінал. Отже, в такий спосіб формуватимуться навички використання алгоритмів як певних моделей діяльності.

Щодо дефініцій. *Алгоритм* (< бл. 825 р., від імені хорезмського вченого Абу Абдуллах Мухаммед ібн Муса аль-Хорезмі, що написав твір, в якому вперше дав опис позиційної десяткової системи числення, котра була заснована в Індії) сьогодні в загальному сенсі визначається як *деякий кінцевий набір операцій, виконання яких одна за одною через кінцеве число кроків призводить до поставленої мети/вирішення завдання*.

Ще наприкінці ХІХ століття слово «алгоритм» означало будь-який арифметичний або алгебраїчний процес, що виконується за суворо

визначеними правилами; надалі поступово відбувалася його “експансія” із “чистої” математики до інших сфер, початок цьому поклала поява комп'ютерів, завдяки чому поняття алгоритму набуло нового життя і його сьогоднішня популярність безпосередньо пов'язана зі ступенем комп'ютеризації.

У процесі аналітико-синтетичної переробки документної інформації документознавець-аналітик постійно має справу із завданнями, виконання яких базується на алгоритмічній технології, як то:

- алгоритм створення бібліографічного запису документів,
- індексування — алгоритм предметизації, в тому числі електронної,
- алгоритм індексування за інформаційно-пошуковим тезаурусом,
- алгоритм створення ключових слів,
- алгоритм створення референтом тексту-замовлення для керівника,
- алгоритм прийняття управлінського рішення тощо.

Отже, чітка послідовність дій, спрямована на досягнення поставленої мети або рішення задачі, визначається як алгоритм. В теорії алгоритмів визначені кілька загальних властивостей алгоритмів, що дозволяють відрізнити алгоритми від інших інструкцій, це — дискретність, визначеність, результативність, масовість.

Певним набором дій керівника підприємства, які забезпечують розробку специфічних стратегій, призначених для реалізації мети діяльності організації/підприємства, є стратегічне планування, інакше — *прогнозування*. При цьому використовуються такі підходи й технології, як орієнтація на бізнес-процеси, логістичний підхід до управління матеріальними потоками тощо. Як показують дослідження, будь-яке управлінське рішення за своєю суттю є прогнозним, а прогнозування створює фундаментальну основу підприємницької та менеджерської діяльності в будь-якій сфері. Н.М. Гаркуша визначає прогноз (від грец. *prognosis*, *pro* – наперед, *gnosis* – пізнання) як науково обґрунтоване судження про можливий стан об'єкта в майбутньому, альтернативні шляхи і терміни їх реалізації» [5;514]. На думку А.М. Стельмащука, прогноз – науково обґрунтоване судження про можливий стан об'єкта у майбутньому...пошук реалістичного й економічно виправданого рішення, це зусилля, які докладаються з метою розрахувати майбутнє...прогнозування поєднує...два елементи — передбачення і пропонування” [6;124]. Отже, прогнозування – це складання прогнозу розвитку, становлення, поширення будь-чого на підставі вивчення ретельно відібраних даних. Мета прогнозування – одержання науково

обґрунтованих варіантів тенденцій розвитку різних показників, а також усієї системи менеджменту. Основними функціями прогнозування є науковий аналіз розвитку економіки та науково-технічного прогресу в певних умовах і відповідному ретроспективному періоді, оцінка об'єктів прогнозування, виявлення альтернативних шляхів економічного й соціального розвитку, накопичення наукового матеріалу й обґрунтування вибору певних рішень [6;126].

Управлінський аспект прогнозування – це використання прогнозів економічного і соціального розвитку підприємства для створення необхідних умов, які забезпечують підвищення наукового рівня відповідних управлінських рішень, це певна системна єдність методології, організації і розробки прогнозів, що забезпечує їхню погодженість, спадкоємність і безперервність [5;514], а отже, передбачає знання алгоритму її реалізації:

1-й крок: аналіз структури досліджуваного процесу і виявлення найбільш істотних факторів, що впливають на його рівень;

2-й крок: встановлення причинно-наслідкових зв'язків між досліджуваним процесом і відібраними факторами;

3-й крок: аналіз динаміки прогнозованого процесу і виявлення тенденцій його розвитку;

4-й крок: аналіз динаміки найважливіших факторів, що впливають на процес і визначення тенденцій їхньої зміни;

5-й крок: вивчення впливу на процес зміни тенденцій розвитку факторів унаслідок економічної політики держави та інших причин;

6-й крок: визначення зміни структурних зв'язків між прогнозованим процесом і системою визначальних його факторів і встановлення зв'язків у прогнозованому періоді;

7-й крок: складання багатфакторного прогнозу;

8-й крок: розрахунок помилки прогнозу і побудова довірчих інтервалів [5].

Свідоме використання алгоритмічних моделей як комунікаційного механізму, зокрема, оптимального з багатьох існуючих авторських алгоритмів системного аналізу проблемних ситуацій, сприяє ефективному функціонуванню в сфері соціальної комунікації. У такому розумінні тріада “алгоритмічне мислення — моделювання — прогнозування” як освітня стратегічна настанова здатна служити платформою для формування аналітичної компетенції майбутнього фахівця і дає можливість досягнення істинної ролі алгоритмічної сутності його аналітико-синтетичної діяльності, зокрема, і соціокомунікаційних процесів взагалі.

Список використаних джерел

1. Кумбс, Ф. Кризис образования в современном мире. Системный анализ [Текст] / Ф.Г. Кумбс; пер. с англ. С.Л. Володиной; под ред. Г.Е. Скорова; послесл. В.А. Жамина . - М.: Прогресс, 1970. - 261 с.
2. Горовий, В. Соціальні інформаційні комунікації, їх наповнення і ресурс [Текст] / В. Горовий; НАН України; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського; наук. ред. Л. А. Дубровіна. – К.: НБУВ, 2010. – 360с.
3. Бодрова, Е.В. Кризис системы образования. Поиск новой парадигмы образования на рубеже XX-XXI веков [Электрон. ресурс] / Е.В. Бодрова, С.Б. Никитина.— Режим доступа: <http://www.mosgu.ru/nauchnaya/publications/2009/professor.ru/Bodrova&Nikitina.pdf>.
4. Guilford, I. P. The structure of intellect [Text] / I. P. Guilford //Psychol. Bull. – 1956. – № 53.– P. 267- 293.
5. Гаркуша, Н.М. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті [Електрон. ресурс] : навч. посібник / Н.М. Гаркуша, О.В. Цуканова, О.О. Горошанська. — К., 2012. — 591 с. - Режим доступу: <http://westudentscom.ua/knigi/46-model-metodi-priynyattya-rshen-v-analz-ta-audit-garkusha-nm.htm>
6. Стельмащук, А. М. Державне регулювання економіки [Текст] : навч. посібник/ А.М. Стельмащук. – Тернопіль:ТАНГ, 2000. – 315с.

Изложена позиция авторов относительно решения проблемы формирования аналитической компетенции в процессе подготовки документоведов, особое внимание уделено таким понятиям, как алгоритм, конвергентность, дивергентность, клиаративность информации, алгоритмы прогнозирования, подчеркнуто значение алгоритмических моделей для социокоммуникативного анализа.

Ключевые слова: документно-аналитическая деятельность, алгоритм, конвергентность, дивергентность, клиаративность информации, алгоритмы прогнозирования.

Stated the position concerning the resolution of issues of formation of analytical competencies in the process of preparation of documentation specialists, special attention is given to such terms as the algorithm, convergence, divergently, clarinet information, forecasting algorithms, they emphasized the importance of algorithmic models for sociocommunicative analysis.

Keywords: standards-analytical activity, algorithm, convergence, divergently, clarinet information, forecasting algorithms.